

Turkish Studies Educational Sciences

Volume 14 Issue 6, 2019, p. 3181-3202

DOI: 10.29228/TurkishStudies.36863

ISSN: 2667-5609

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ *Received/Geliş:* 03.09.2019

✓ *Accepted/Kabul:* 20.12.2019

📅 *Report Dates/Rapor Tarihleri:* Referee 1 (28.11.2019)- Referee 2 (05.12.2019)

This article was checked by iThenticate.

ORTAOKUL 5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE YEREL TARİH KULLANIMINA BİR ÖRNEK: SAFRANBOLU GEZİSİ

İdris KINASAKAL - Abdulkerim DEMİR** - Selahattin KAYMAKCI****

ÖZ

Sosyal Bilgiler dersinde okul dışı öğrenme ortamları önemli bir yer tutmaktadır. Okul dışı öğrenme ortamlarından biri de yerel tarih yöntemidir. Bu araştırmanın amacı ortaokul 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde yerel tarih gezisi kapsamında yapılan etkinliklere yönelik öğrenci ve öğretmen görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırmada nitel metodoloji kapsamında eylem araştırmasından yararlanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2016-2017 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında Karabük il merkezinde bulunan bir ortaokulun 5. sınıflarında öğrenim gören toplam 17 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma içeriği doğrultusunda veri toplama araçları da çeşitlendirilmiştir. Bu bağlamda araştırmada yapılandırılmış mülakat, çalışma yaprakları ve gezi günlüklerinden yararlanılmıştır. Araştırmada toplanan veriler içerik analizi yardımıyla çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda, Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında önerilmesine ve programda uygun kazanımlar bulunmasına rağmen (Milli Eğitim Bakanlığı, 2005) öğrencilerin önceki öğrenim yaşantılarında bu mekânlardan hiçbirini okul gezisi aracılığıyla ziyaret etmedikleri ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin tamamı bu tür gezilerin tekrarının olması halinde geziye muhakkak katılacaklarını ifade etmiştir. Öğrencilerin çoğu yerel tarih gezisinin, bilgilerin kalıcı hale getirilmesinde ve konu alanına yönelik yeni bilgiler edinmelerine katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Araştırma sonrasında ortaya çıkan en önemli öneri ise; yerel tarih özelinde okul dışı Sosyal Bilgiler öğretimini engelleyen etmenlerin (bürokratik işlemler, prosedürler, zaman kısıtlaması vb.) mümkün olduğunca en aza indirilmesi gerekir.

* Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı, E-posta: idriskinasakal@hotmail.com

** Arş. Gör., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, E-posta: abdulkerimdemir19@gmail.com

*** Prof. Dr., Kastamonu Üniversitesi, E-posta: kaymakci37@yahoo.com

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, yerel tarih, okul dışı öğrenme, öğrenci, öğretmen

**AN EXAMPLE FOR USING LOCAL HISTORY IN THE MIDDLE
SCHOOL 5th GRADE SOCIAL STUDIES COURSE:
SAFRANBOLU TRIP**

ABSTRACT

Out-of-school learning environments have an important place in Social Studies course. One of the out-of-school learning environments is local history. The aim of this study is to reveal the views of students and teachers about the activities carried out within the scope of the local history trip in the 5th grade Social Studies course at the middle school. In the research, action research was used within the scope of qualitative methodology. The study group consisted of 17 students studying in the 5th Grade of a secondary school in Karabük province in the spring semester of the academic year 2016-2017. Data collection tools were diversified in line with the research content. In this context, structured interviews, work sheets and travel diaries were used. The data collected in the research were analyzed with the help of content analysis. As a result of the research, although it was suggested in the curriculum of Social Studies course and there were appropriate achievements in the program (MEB, 2005), it was revealed that students did not visit any of these places through school trip in their previous learning experiences. All of the students stated that they would definitely participate in the tour if there were such trips. Most of the students stated that the local history trip contributed to the persistence of information and to acquire new information on the subject area. The most important suggestion after the research is; the factors that hinder the teaching of Social Studies outside the school (local bureaucratic procedures, procedures, time constraints, etc.) should be minimized as much as possible.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

Out-of-school learning environments have an important place in Social Studies course. One of the out-of-school learning environments is local history. The aim of this study is to reveal the views of students and teachers about the activities carried out within the scope of the local history trip in the 5th grade Social Studies course at the middle school. In this research we tried to answer four questions below:

1. What is the knowledge of the students about the local historical places to go?
2. Which activities have been done during the local historical trip?
3. What is the view of the students about the activities during the trip?

-
4. What is the view of the teacher about the process of the trip?

Method

In the research, action research was used within the scope of qualitative methodology. The study group consisted of 17 students studying in the 5th Grade of a secondary school in Karabük province in the spring semester of the academic year 2016-2017. Data collection tools were diversified in line with the research content. In this context, structured interviews, work sheets and travel diaries were used. The data collected in the research were analyzed with the help of content analysis.

During the process of the improvement of these, firstly researchers visited the places and took notes. After that literature about the places to go was investigated. With the regard of acquisition and explanations, worksheet and travel dairy forms were created. The developed tools were examined by two field experts and two Social Studies teachers as in the structured interview form. As a result of the feedback and pre-application (with three students not included in the sample group), the work sheets and travel logs form was finalized.

Results

As a result of the research, although it was suggested in the curriculum of Social Studies course and there were appropriate achievements in the program (MEB, 2005), it was revealed that students have not visited any of these places through school trip in their previous learning experiences. All of the students stated that they would definitely participate in the tour if there were such trips.

Discussion and Conclusion

Most of the students stated that the local history trip contributed to the persistence of information and to acquire new information on the subject area. The most important suggestion after the research is; the factors that hinder the teaching of Social Studies outside the school (local bureaucratic procedures, procedures, time constraints, etc.) should be minimized as much as possible.

The findings indicate that the majority of students knew about the the Incekaya Aqueduct, which is one of the historical and natural beauties of Safranbolu. In addition, Cinci Han, Bulak Cave, Glass Terrace and Historical Safranbolu Houses are other historical and natural beauties known to students. Although most of the students visited the Incekaya Water Arch at least once, it is noteworthy that they never visited Cinci Inn before. It was determined that the main purpose of these visits was to recognize the historical and natural beauties. However, despite the fact that they live in the city center of Karabük or Safranbolu, they are recommended in the curriculum of Social Studies course, and there are appropriate achievements in the program (MEB, 2005), it is an interesting case to be laid emphasis on that none of the students has visited these places with a school trip in their previous learning lives. On the other hand, it is important to emphasize that the most important factor that attracts the attention of students in their individual trips is the characteristics of the buildings. From this point of view, it is possible to say that the students have partial awareness about some places in Safranbolu that can be visited within the local history, but they need a

local history tour which is prepared in line with the curriculum and suitable for the purposes of out-of-school learning.

During the local history tour, Cinci Han and İncekaya Aqueduct were visited. In the course of the visits, activities such as making dictionary work, solving puzzles, playing drama, drawing charcoal, making model / model design and holding trip diary were used in local history studies. As Demircioğlu stated (2010), in addition to activities such as drama and role playing in local history studies, activities based on worksheets can be made. In this context, it can be said that the activities used in the research are suitable for the nature of local history.

When the opinions of the students about the local history trip process are examined, it is seen that the majority of the students have a positive impression about the trip. Especially the analysis of trip diaries proves this interpretation. When the students' feelings and thoughts about the activities were examined, it was found that all of them were satisfied with these activities, they gained a lot of new knowledge thanks to the activities and had a nice day as a class.

In the findings, the majority of the students stated that the local history trip was made in order to see the historical and natural beauties. All of the students stated that they would rejoin if such trips were repeated. The students indicated that they need to refresh the information about the places as the reason. The majority of the students stated that the local history trip contributed to learning of the subject area while also helping them to store this information permanently. They also emphasized that fun learning contributed positively to them.

It is understood from the findings that the teacher made various evaluations on the process of the local history trip as well. According to the teacher, the students were very excited that they had never participated in this kind of activity before. They did not have the quality information about many historical and natural places in their environment. On the other hand, the students took a lot of pleasure from the local history tour, gained more qualified information about the places visited, and increased their interest in the course. The most important problem that the teacher complained about was the procedures that took place before the trip and some of the parents' negative attitudes towards the trip, which is also a limitation in other studies. In addition, it has been learned that bureaucratic problems, parents' negative viewpoint towards such activities and the necessity of doing more work in limited time are the factors that make the trip planning process difficult.

Keywords: Social studies, local history, out of school learning, student, teacher

Giriş

2005 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının getirdiği önemli yeniliklerden biri temel aldığı yaklaşım olan yapılandırmacılıktır (Kaymakçı, 2009). Yapılandırmacı yaklaşım, öğretmenin değil öğrencinin aktif bir şekilde öğrenmenin merkezinde olduğu bir yaklaşımdır. Yapılandırmacılık, öğrencinin ön planda olduğu, öğrenme sürecinde aktif olarak yer aldığı, bilgiyi pasif olarak direkt almaktan ziyade eski bilgileriyle yapılandırarak öğrendiği yaklaşım türüdür (Ornstein ve Hunkins, 2014). Çağdaş bir anlayış doğrultusunda hazırlanan program, istenilen bilgi, beceri, davranış ve

değerleri kazandırma noktasında öğretmenleri, öğrenciyi aktif kılacak yaklaşımları kullanmaya ve bunun içinde öğrenme ortamlarını duyuşsal, bilişsel ve devinişsel özelliklere uygun hale getirmeye sevk etmektedir (Kaya ve Malkoç, 2015). Bu kapsamda Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere kazandırılmak istenen bilgi, beceri, davranış ve değerlerin sadece sınıf ortamında verilemeyecek olması günümüzde artık yadsınamaz bir gerçektir. Çünkü yapılandırmacı eğitim yaklaşımı öğretmenleri, öğrencilere en doğru ve en etkili uyarıcıları sağlayabilecek öğrenme süreçlerini seçmeyi zorunlu kılmaktadır. Öğrenciler üzerinde en etkili olacak uyarıcılar ise okul dışında yani gerçek yaşam koşullarında bulunmaktadır (Altın ve Demirtaş, 2014).

Sosyal bilgiler dersi bünyesinde önemli bir yere sahip olan tarih konularının öğretiminde, dersin monotonluktan kurtararak konuların daha kalıcı ve eğlenceli hale gelmesi için farklı yöntemlerin kullanılması gerekmektedir. Bu yöntemlerden biri de *okul dışı eğitim/öğretim*dir. Daha çok sosyal bilgiler dersinde coğrafya konularının öğretiminde tercih edilen bu yöntem, ülkemizin tarihi ve kültürel zenginlikleri göz önüne alındığında tarih konularının öğretiminde de önem taşımaktadır (Öner, 2015).

Okul dışı öğretim, okul bahçesinde, civarında veya okul dışında yapılan eğitim şeklinde tanımlanabilir. Okul binası dışındaki kişi ve yerleri kapsamı, öğretim programlarında yer alan kazanımlar dâhilinde planlı ve programlı yapılması, öğrencilerin bireysel deneyimlerine dayalı olup öğrenci ve öğretmen arasında hiyerarşik bir ilişkinin olmaması okul dışı öğretimin önemli özelliklerindendir. Sosyal bilgiler dersinde kullanılabilecek pek çok okul dışı öğrenme ortamı bulunmaktadır. Müzeler, tarihsel alanlar, resmi kurumlar, sözlü ve yerel tarih unsurları, coğrafi alanlar, özel sektör kurumları bu ortamlar arasında gösterilebilir (Şimşek ve Kaymakcı, 2015: 2-8). Bu bağlamda Sosyal Bilgiler dersinde kullanılabilecek okul dışı öğrenme ortamlarından biri de yerel tarihtir.

Yerel tarih için bir yörenin geçmişten günümüze tarihi gelişimi ve bu gelişim sonucunda o yörede oluşan tarihi izler benzetmesi yapılabilir (Işık, 2008). Danacıoğlu'na göre (2001: 7) ise yerel tarih; ulusal tarihin yazılıp, anıtsal olayların resmigeçidi olarak sunulurken “tarihin molozları” olarak bir kenara atılmış olanlara eğilmektir. Aydın, Dünder ve Kaya'ya göre (2016: 524) ise yerel tarih, belli bir mekânda yaşayan insanın kökenini, geçmişten günümüze yaşam tarzını, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişimini; kısacası insanın yaşadığı çevrenin geçmişini inceleyen bir bilim alanıdır. Buradan hareketle yerel tarihin içeriğinde belirli bir yerin ya da belirli bir yerde yaşamış olan toplumların kökeni, toplumsal, ekonomik ve politik gelişmeleri, gelişim özellikleri, yaşam biçimleri, bu yaşam biçimlerini belirleyen dokular gibi çeşitli konuların yer aldığı söylenebilir (Aslan, 2000: 195).

Yerel tarihte, tarihin merkezine insanlar, insanların deneyimleri, bu deneyimlerin tarihi ve bu deneyimler sonucunda insanların edindikleri bilgiler önemli bir tarih bilgisi olarak görülür (İlyasoğlu, 2001 :38). Bu yüzden insana ve insanın yakın çevresinde bulunabilecek pek çok kaynak yerel tarih ve öğretimine kaynak olabilecek niteliktedir. Sosyal Bilgiler dersinde yerel tarih konuları öğretilirken kullanılabilecek kaynaklar olarak; kitaplar ve çeşitli yazılı kaynaklar (genel eserler, yerel bibliyografya ve tarihler, periyodik yayınlar, rehber kitapları, hatıra ve nutuk), haritalar (modern haritalar, tarihsel haritalar, ilçe haritaları, kırsal kesim haritaları), jeolojik ve coğrafik unsurlar (kayalar, kalıntılar, iklim, toprak, bitki ve yeryüzü şekilleri), isimler (soyadları ve yerleşim birimi isimleri), binalar (bina grupları ve amblemleri, dini yapılar, okul, ev ve hanlar), arşivler (basılı yazımlar, orijinal dokümanlar, arşivdeki kayıtlar, ailelerde bulunan belgeler, ilçelerdeki resmi yazılar ve şirket kayıtları), resim ve diğer görseller (tablo, portre, gravür, fotoğraf), insanlar (işçi, asker, yerel tüccar, öğretmen), yollar, kanallar, demiryolları (tarihi yollar, kanallar, demiryolları), sanayi kuruluşları (fabrika, atölye), televizyon ve radyo programları gösterilebilir (Demircioğlu, 2010: 117-118).

Yerel tarihin birçok kaynaktan beslenmesi Sosyal Bilgiler dersinde yerel tarih konularının öğretiminde öğretmen ve öğrenciye çeşitlilik sunarak onların kullanabileceği kaynakları artırmakta ve derse pek çok katkı sağlamaktadır. Öğrenciler tarafından yapılan yerel tarih çalışmaları onların farklı düzey ve türdeki tarihsel yöntemleri tecrübe etmelerine imkân sağlar. Böylece öğrenciler tarihçi gibi düşünebilme, tarihsel kanıtların sınırlılıklarını fark edebilme ve tarihsel konuların nasıl yazılı hale geldiğini yaparak ve yaşayarak anlama fırsatına erişirler. Yerel tarihin kaynaklarını kullanan öğrenciler birer tarihçi gibi öğrenmelerini sağlayacak yöntemlerin farkına varırlar. İsim ve kronoloji yığınlarını hafızada tutmak yerine tarihsel araştırmaya dâhil olurlar (Aktekin, 2001). Ayrıca tarih boyunca insanlığı ilgilendiren konuların sürekliliğinin farkına varırlar. Toplumun genel inançlarını, tutumlarını, sosyal yapısını, uzun süreli ekonomik düzenlemelerini ve yönetim modellerini öğrenirler. Geçmiş, gün ve gelecek bağlamında toplumsal yaşayış, inanç, norm ve bunların geçirdiği değişimi algırlar. Yerel olaylar ile ulusal ve uluslararası düzeyde meydana gelen olaylar arasındaki ilişkiyi anlarlar (Beem, 1994: 56-73). Buna ilaveten, öğrenciler derste araştırma ve değerlendirmelerde bulunup çeşitli analizler yaparak, olaylar arasındaki neden-sonuç ilişkilerini görebilir ve böylelikle olaylara eleştirel bakmayı öğrenerek derse etkin bir biçimde katılım sağlayabilirler (Avcı, Akçalı ve Aslan, 2007).

Sosyal Bilgiler dersin yerel tarih kullanımının birtakım sınırlılıkları da bulunmaktadır. Aktekin (2010) derslerde yerel tarih öğretiminin kullanılmasında karşılaşılan sınırlılıkları kaynak problemi, zaman faktörü, okulun kısıtlı imkânları, antikacılık merakı, dar bölgeliklik ve fazla basitleştirme, akademik intihal, konuyu küçümsemek, tartışmalı ve hassas konular şeklinde sınıflandırmıştır. Öğretmenlerin, derslerinde yerel tarih öğretimini kullanmaları için gerekli bilgiye ve uzmanlığa sahip olmamaları, yorucu bir süreç olması, gerek öğrenme-öğretme süreci gerekse ölçme-değerlendirme anlayışı açısından geleneksel kalıpların dışına çıkmayı gerektirmesi, diğer sınırlılıklar arasındadır (Beem, 1994: 126-136). Ayrıca derslerde anlatılan konular gittikçe çeşitlenirken, eğitim-öğretim faaliyetlerinin yıl içindeki uzunluğunun aynı kalması, özel konular için izinler gerekmesi ve öğrencilerin konuyla ilgili başarılarının seviye belirleme sınavlarıyla değerlendirilmesi gibi unsurlar da Sosyal Bilgiler dersinde yerel tarihin kullanımını etkileyen unsurlar arasındadır (Tunç Şahin, 2011).

Sosyal Bilgiler dersinde okul dışı öğrenme ortamları kapsamında yerel tarihin kullanımına ilişkin bilgilere 2005 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer verilmiştir*. Programın uygulanmasında dikkat edilecek hususların 9. Maddesinde “Öğretmen, okulun bulunduğu çevreye göre programdaki etkinlik örneklerini seçmeli ya da kendisi etkinlik hazırlamalıdır...” ve 11. maddesinde “Öğretmen, inceleme gezilerine önem vermelidir. Bu geziler pazar yerine, resmî dairelere, fabrikalara, sergilere, arkeolojik kazılara, atölyelere, müzelere ve tarihî mekânlara (tarihî yapılar, müze-kentler, savaş alanları) yönelik olabilir. Bu geziler, sadece eğlenceli bir gün geçirme olarak düşünülmemeli, her aşaması planlanmalı ve değerlendirilmelidir. Öğrencilerin doğal ve tarihî çevreyi koruma bilinci edinmeleri, sanat zevki ve estetik duygularını geliştirmeleri sağlanmalıdır. Tarihî bir kişilikten söz ediliyorsa, bu kişi de okulun bulunduğu çevrede doğmuş, bulunmuş ya da ölmüş ise bu yönden değerlendirilmelidir. Bu kişinin medrese, cami, kütüphane, imaret, han, türbe, mahalle, sokak ve ev gibi herhangi bir eserde kitabesi varsa, bu kişi ve eserleri ile ilgili öğrencilere araştırma projeleri verilebilir. Öğretmen, sınıfta ya da müzede drama etkinlikleri ile geçmiş yaşantıların canlandırılması ve öğrencilerin tarihî kişilikler ile empati kurmasını sağlamalıdır. Öğrencilere verilen ödevler gerçek (otantik) hayat problemlerinden seçilmelidir...” ifadeleri yer almaktadır. Programda yer alan bu ifadeler, öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde sadece sınıfa bağlı kalmamalarını; eğitimi sınıfın dışına taşıyarak, derslerde okul dışı öğretim ortamlarından buna bağlı olarak yerel tarihten faydalanmalarını açık bir şekilde vurgulamaktadır (MEB, 2005).

* Uygulama yapıldığı zaman (2016-2017 eğitim-öğretim yılı) 2005 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı kullanıldığı için 2018’de yayımlanan programa içerikte yer verilmemiştir.

Sosyal Bilgiler dersinde yerel tarihin kullanımıyla ilgili literatür tarandığında, konuyla bağlantılı akademik araştırmaların hem Sosyal Bilgiler hem de Tarih eğitimi alanlarında olduğu ve bu araştırmaların ağırlıklı olarak 2004 yılı sonrasına yoğunlaştığı görülmektedir. Yapılan araştırmaların yerel tarihin ne olduğu, faydaları ve yerel tarih öğretiminde karşılaşılan problemler (Akçalı, Aslan ve Avcı, 2007; Aktekin, 2010; Göç, 2008; Yeşilbursa, 2015), yerel tarih öğretiminde kullanılan geleneksel yöntem ile uygulamalı yöntemin öğrenci başarısına etkisinin karşılaştırılması (Avcı Akçalı ve Aslan, 2013; Gökkaya ve Yeşilbursa, 2009; Işık, 2008; Tunç Şahin, 2011;), yerel tarih öğretiminin öğrencilerin akademik başarılarına etkisi (Avcı, Akçalı ve Aslan, 2016), Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih öğretimine yaklaşımları (Arslan, 2015; Metin ve Oran, 2014), örnek yerel tarih çalışması (Kaya ve Sönmez, 2015), yerel tarih öğretiminin derslerde kullanımının yaygınlaştırılması (Aktekin, 2009; Bilicioğlu, 2017; Yeşilbursa, 2008), Sosyal Bilgiler dersi öğretim programıyla yerel tarihin ilişkisi (Örten, 2008; Özer, 2012), kadın tarihi ve toplumsal cinsiyet eğitimiye yönelik beceri kazandırma (Dilek, 2016) ve belirli yerlerin yerel tarihlerinin incelenmesi (Balaban, 2015; Eyice, 2005; Özer, 2014; Şahin, 2014; Tugay, 2004) üzerine olduğu görülmektedir. Sosyal Bilgiler dersi kapsamında yapılan uygulamalı araştırmalar sınıf düzeyine göre incelendiğinde ise ilkökul 4.sınıf (Tunç Şahin, 2011), ortaokul 5.sınıf (Dilek, 2016), 6.sınıf (Gökkaya ve Yeşilbursa, 2009; Işık, 2008) ve 6, 7 ve 8.sınıf (Bilicioğlu, 2017) düzeylerinde olduğu görülmüştür.

Tüm bu açıklamalardan yola çıkarak ilgili literatür tarandığında ortaokul düzeyinde Sosyal Bilgiler dersinde yerel tarihin kullanımına yönelik araştırmalarda nitelik ve nicelik açısından birtakım sınırlılıklarının olduğu görülmektedir. Özellikle yerel tarihin öğretim programı doğrultusunda işlenen bir kazanımla nasıl gerçekleştirilmesi gerektiğine yönelik uygulamalı araştırmaların sayısındaki yetersizlik dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, ortaokul 5.sınıf Sosyal Bilgiler dersinde yerel tarih kullanımına yönelik etkinlik örnekleri geliştirilerek UNESCO'nun Dünya Miras Kenti olarak ilan ettiği yerlerden biri olan Safranbolu'da uygulamalı olarak yapılan bu araştırmanın alandaki eksikliğin giderilmesine katkı sağlayacağı ve benzer nitelikteki araştırmalara örnek teşkil edeceği düşünülmektedir.

Amaç

Bu araştırmanın amacı, ortaokul 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde yerel tarih gezisi kapsamında yapılan etkinliklere yönelik öğrenci ve öğretmen görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğrencilerin yerel tarih gezisi yapılacak mekânlara ilişkin bilgi düzeyleri nedir?
2. Yerel tarih gezisi sürecinde öğrencilerle gerçekleştirilen etkinliklerin içeriği nasıldır?
3. Öğrencilerin gezi sürecinde yapılan etkinliklere ilişkin görüşleri nedir?
4. Öğretmenin gezi sürecine yönelik görüşleri nedir?

Yöntem

Bu araştırmada nitel metodoloji kapsamında eylem araştırmasından yararlanılmıştır. Bilindiği gibi eylem araştırmaları uygulamada ortaya çıkan sorunların tespiti, araştırılması ve çözümüne yönelik olarak uygulayıcı/ların araştırmacıyla/larla birlikte yürüttüğü bir süreci kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Araştırmada diğer insanlar, ortamlar ya da durumlara ilişkin genelleme kaygısı gütmemesi, uygulayıcı ve araştırmacıları bir araya getirmesi, kuram ve uygulamayı içermesi, katılımcıların da sürece dahil olabilmesi ve araştırmanın amacına uygunluğu nedeniyle eylem araştırmasından yararlanılmıştır (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2016-2017 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında Karabük il merkezinde bulunan bir ortaokulun 5-C sınıfında öğrenim gören toplam 17 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada yakın ve ulaşılması kolay olan bir durumu seçmeye olanak sağlaması, araştırmaya hız kazandırması, maliyet ve süre açısından sağladığı avantajlar gibi (Yıldırım ve Şimşek, 2005), gerekçelerle amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi tercih edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerden 7 tanesi (% 41.18) kız, 10 tanesi (% 58.82) ise erkektir. Katılımcıların hiçbirisi önceki okul yaşamlarında yerel tarih gezisine katılmamışlardır. Bu bağlamda öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde okul dışı deneyim yaşamadıkları söylenebilir.

Süreç

Araştırma sürecinde eylem araştırmasının doğasına uygun olduğu belirtilen (Büyüköztürk ve diğ., 2008) şu aşamalar takip edilmiştir:

1.Tanımlama: Sorun belirleme sürecinde araştırmacı/ders öğretmeni ortaokul 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi Kültür ve Miras öğrenme alanı Adım Adım Türkiye ünitesi 1. kazanımını (Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesneleri ve yapıtları tanır.) işlemeyen önce sınıfa Safranbolu’da bulunan doğal varlıklar ve tarihi mekanları bilip bilmediklerine ilişkin bir araştırma yapmıştır.

2.Tanımlama: Araştırma sonucunda öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun bazı doğal varlıklar ile tarihi mekânları bildiklerini tespit etmiş ancak bunların niteliklerine ilişkin fazla yorum yapamadıklarını tespit etmiştir. Bu duruma istinaden öğrencilerle bir yerel tarih çalışması yapılarak okulun bulunduğu şehre ait tarihi mekânların kullanımı hem işlenen konuların hem de yörenin tarihini daha iyi öğrenmeleri için öğrencilere fırsatlar tanınmasına çalışılmıştır.

3.Geliştirme: Bu aşamada gezi planı hazırlanarak gerekli izinler alınmış, ziyaret edilecek mekânlara yönelik etkinlikler tasarlanmıştır.

4.Uygulama ve Değerlendirme: 2017 yılı Mayıs ayı içerisinde gezi gerçekleştirilmiştir. Gezi öncesinde öğrencilere gezi boyunca karşılaşılabilecekleri mimari terim ve kavramlara ilişkin bir takım bilgileri içeren çalışma yaprağı öğrencilere dağıtılarak gezi öncesinde çalışma yaprağında yer alan etkinliği gerçekleştirmeleri istenmiştir.

Gezi sürecinde ilk olarak Safranbolu Eski Çarşıda bulunan ve günümüzde otel olarak kullanılan fakat imarından sonra yüzlerce yıl kervansaray olarak hizmet vermiş Cinci Han ziyaret edilmiştir. Yapının bütün bölümleri gezildikten sonra profesyonel rehber desteği alınarak yapının tarihçesi ve kullanımına ilişkin öğrencilerin daha kapsamlı bilgilere ulaşması sağlanmıştır. Bir sonraki aşamada ise gönüllü öğrencilerden oluşan 10 kişilik bir grupla “Kervansaraylarda Gündelik Yaşam” konulu bir drama etkinliği yapılmıştır. Etkinlikten sonra öğrencilerimize dağıtılan “Cinci Han Çalışma Yaprağı” ile öğrencilerin bilgilerinin pekiştirilmesi, gerek mimari gerekse sosyo-kültürel açıdan geçmişle günümüz arasında karşılaştırma yapabilmeleri hedeflenmiştir.

Cinci Han ziyaretinin ardından yine Safranbolu’da bulunan İncekaya Su Kemerini ziyaret edilmiştir. Ziyaret esnasında öğrencilerden kendilerine dağıtılan kâğıtlara karakalem olarak İncekaya Su Kemerini çizmeleri istenmiştir. Daha sonra çizilen bu resimleri çeşitli materyaller kullanarak (mukavva, alçı, fon kâğıdı, karton vb.) maket haline dönüştürmeleri istenmiştir.

Gezi süresince öğrenciler bol bol fotoğraf çekmişler ve gezi günlüğü tutmuşlardır. Gezi dönüşünde veliler okula davet edilerek öğrenciler gezi sürecinde edindikleri izlenimleri aileleriyle paylaşmışlardır.

5. *Sonuçların Paylaşılması:* Gezi sonrası ürünler değerlendirilerek ulaşılan sonuçlar açıklanmıştır.

Veri Toplama Araçları ve Geliştirilmesi

Araştırma içeriğine doğrultusunda veri toplama araçları da çeşitlendirilmiştir. Bu bağlamda araştırmada öncelikle yapılandırılmış mülakat kullanılmıştır. Bu bağlamda mülakat hem öğrencilere hem de süreci yöneten öğretmene yapılmıştır[†]. Araştırmada yapılandırılmış mülakat görüşme yapılan katılımcıların verdikleri bilgileri standart bir ölçüt üzerinden değerlendirmek, katılımcılar arasındaki farklılıkları ortadan kaldırmak ve verilerin analizini kolaylaştırmak gibi gerekçelerle kullanılmıştır (Patton, 2014). Yapılandırılmış mülakat formu geliştirilirken öncelikle ilgili literatür taranmış, geliştirilen taslak form iki alan uzmanı ve iki Sosyal Bilgiler öğretmeni tarafından incelenmiştir. Verilen dönütler sonucunda forma son hali verilmiş ve örneklem grubuna dahil edilmeyen üç öğrenciye ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulama sonucunda forma son hali verilmiştir.

Araştırmada kullanılan diğer veri toplama araçları ise süreçte uygulanan çalışma yapıtları ve gezi günlükleridir. Bunların geliştirilme sürecinde de öncelikle gezi yapılacak alanları araştırmacı/lar ziyaret ederek notlar tutmuşlardır. Daha sonra ziyaret edilecek alanlara ilişkin literatür taranmıştır. Kazanım ve açıklamaları dikkate alınarak çalışma yapıtları ve gezi günlükleri formu geliştirilmiştir. Geliştirilen araçlar yapılandırılmış mülakat formunda olduğu gibi iki alan uzmanı ve iki Sosyal Bilgiler öğretmeni tarafından incelenmiştir. Verilen dönütler ve yapılan ön uygulama sonucunda (örneklem grubuna dahil edilmeyen üç öğrenciyle gerçekleştirilmiş) çalışma yapıtları ve gezi günlükleri formuna son hali verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmaya ilişkin veriler 2016-2017 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında Mayıs ayı içerisinde toplanmıştır. Veriler gezi öncesi, gezi sırası ve gezi sonrası olmak üzere üç bölümde toplanmıştır. Mülakat formu gezi öncesi ve gezi sonrasında uygulanmışken, çalışma yapıtları gezi öncesi ve gezi sırasında kullanılmış, gezi günlükleri ise gezi sırasında ve gezi sonrasında işe koşulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler içerik analizi yardımıyla çözümlenmiştir. Araştırmada, temel amacının toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak olması, verileri belirli temalar veya kavramlarla okuyucunun anlayabileceği biçimde sunma fırsatı tanınması gibi gerekçelerle içerik analizi kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Araştırmada toplanan veriler analiz edilirken kodlar doğrultusunda temalar oluşturulmuş, daha sonra bu veriler frekans ve yüzde şeklinde tablolastırılmıştır. Veri analizinin güvenilirliğini sağlamak amacıyla araştırmacı üçgenlemesi yapılmıştır (Patton, 2014). Bu bağlamda veriler araştırmacı tarafından bağımsız olarak analiz edilerek ulaşılan sonuçlar Miles ve Huberman'ın (1994) ortaya koyduğu güvenilirlik formülü aracılığıyla hesaplanmış, uyum yüzdesinin de % 80.10 olduğu tespit edilmiştir. Üzerinde uzlaşılan analizler araştırma bulgularına dahil edilmiş, uzlaşılamayan analizler ise tasnif dışı bırakılmıştır. Verilerin analizinde katılımcıların gerçek isimleri yerine takma adlar kullanılarak kızlar (K1, K2 vb.), erkekler ise (E1, E2 vb.) şeklinde ifade edilmiştir. Veri analizleri doğrudan alıntılarla da desteklenmiştir.

[†]Öğretmenin sürecin başından sonuna kadar yapılanlara ilişkin olarak yerel tarih gezisiyle ilgili genel bir değerlendirme yapması istenmiş olup, bunun için herhangi bir mülakat formu geliştirmeye gerek duyulmamıştır.

Bulgular ve Yorum

Ortaokul 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde yerel tarih gezisi kapsamında yapılan etkinliklere yönelik öğrenci ve öğretmen görüşlerini tespit etmeyi amaçlayan bu araştırmada toplanan verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular aşağıda açıklanmıştır:

Öğrencilerin yerel tarih gezisi yapılacak mekânlara ilişkin bilgi düzeyleri: Araştırmanın ilk sorusunda öğrencilerin yerel tarih gezisi yapılacak mekânlara ilişkin bilgi düzeyleri sorgulanmıştır. Öğrencilerin bu soruya ilişkin cevapları Tablo 1’de açıklanmıştır:

Tablo 1: Ortaokul öğrencilerinin Safranbolu’daki tarihi ve doğal güzelliklerden hangilerini bildiklerine ilişkin görüşleri

Tarihi ve Doğal Güzellikler	Öğrenciler	f	%
İncekaya Su Kemerini	K1, K2, K5, K6, K7, E1, E2, E3, E4, E5, E6, E7	12	25.0
Cinci Han	K4, K5, E1, E2, E4, E5, E6, E7	8	16.6
Bulak Mağarası	K1, K5, K6, K7, E2, E3, E6, E9	8	16.6
Cam Teras	K2, K4, E1, E2, E4, E5, E6	7	14.6
Tarihi Safranbolu Evleri	K2, K3, E3, E7, E8, E9, E10	7	14.6
Eski Çarşı (Arasta Çarşısı)	E1, E4, E5	3	6.3
Eski (Taş) Değirmen	E3	1	2.1
Güneş Saati	E1	1	2.1
Hıdırlık Tepesi	E2	1	2.1
Toplam		48	100

Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerden % 25’i İncekaya Su Kemerini, % 16.6’sı Cinci Hanı, yine % 16.6’sı Bulak Mağarasını, % 14.6’sı Cam Terası, yine % 14.6’sı Tarihi Safranbolu Evlerini, % 6.3’ü Eski Çarşısı, % 2.1’i Eski Değirmeni, % 2.1’i Güneş Saatini ve yine % 2.1’i Hıdırlık Tepesi gibi tarihi ve doğal güzellikleri bilmektedirler. Verilerden hareketle 5.sınıf öğrencilerinin en çok bildikleri yerin İncekaya Su Kemerini olduğu söylenebilir. Ayrıca öğrencilerin % 17.7’sinin tek bir yeri; geri kalan % 82.3’ünün ise birden fazla tarihi ve doğal güzelliği bildiği gözlenmiştir.

Öğrencilerin yerel tarih gezisi yapılacak mekânlardan ziyaret etmiş olduklarına ilişkin bilgiler: Öğrencilere ikinci olarak Safranbolu’da bulunan tarihi ve doğal güzelliklerden hangilerini ziyaret ettikleri sorulmuştur. Öğrencilerin cevapları Tablo 2’de gösterilmiştir:

Tablo 2: Ortaokul öğrencilerinin Safranbolu’da bulunan tarihi ve doğal güzelliklerden ziyaret ettiklerine ilişkin bilgiler

Tarihi ve Doğal Güzellikler	Öğrenciler	f	%
İncekaya Su Kemerini	K1, E1, E2, E3, E4, E5, E6, E7, K6, K7	10	29.4
Cam Teras	K1, E1, E2, E4, E5, E6, E9	7	20.6
Tarihi Safranbolu Evleri	K2, K3, E3, E8, E10	5	14.8
Bulak Mağarası	E2, E3, K5, K6, K7	5	14.8
Eski Çarşı (Arasta Çarşısı)	K2, E1, E4	3	8.8
Eski (Taş) Değirmen	E3	1	2.9
Güneş Saati	E1	1	2.9
Hıdırlık Tepesi	E2	1	2.9
Hiçbiri	K4	1	2.9
Toplam		34	100

Tablo incelendiğinde araştırmaya katılan 17 öğrencinin % 29.4'ü İncekaya Su Kemerini, % 20.6'sı Cam Terası, % 14.8'i Tarihi Safranbolu Evlerini, yine % 14.8'i Bulak Mağarasını, % 8.8'i Eski Çarşmayı, % 2.9'u Eski Değirmeni, % 2.9'u Güneş Saatini ve yine % 2.9'u Hıdırlık Tepesini daha önceden ziyaret etmiştir. Katılımcıların % 2.9'unun ise hiçbir tarihi ve doğal güzelliği daha önceden ziyaret etmediği; ancak buna dair bir neden sunmadığı gözlenmiştir. Buradan hareketle ortaokul öğrencilerinin en çok ziyaret ettikleri yerin yine öğrenciler tarafından en çok bilinen yer olan İncekaya Su Kemerisi olduğu söylenebilir. Ayrıca katılımcıların % 35.3'ünün tek bir yeri; % 58.8'inin ise birden fazla yeri ziyaret ettiği görülmüştür.

Öğrencilerin yerel tarih gezisi yapılacak mekânları ziyaret etme nedenlerine ilişkin bilgiler: Öğrencilere üçüncü olarak Safranbolu'da bulunan tarihi ve doğal güzellikleri ziyaret etme nedenleri sorulmuştur. Öğrencilerin cevaplarına Tablo 3'te yer verilmiştir.

Tablo 3: Ortaokul öğrencilerinin Safranbolu'da bulunan tarihi ve doğal güzellikleri ziyaret etme nedenlerine ilişkin görüşler

Ziyaret Etme Nedenleri	f	%
Tarihi ve doğal güzellikleri tanımak	12	70.6
Boş zamanlarını değerlendirmek	3	17.6
Cevapsız	2	11.8
Toplam	17	100

Tablodan öğrencilerin % 70.6'sının tarihi ve doğal güzellikleri tanımak ve % 17.6'sının boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla Safranbolu'da bulunan tarihi ve doğal güzellikleri ziyaret ettikleri anlaşılmaktadır. Öğrencilerin % 11.8'i ise bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu Safranbolu'daki bu yerleri tanımak amacıyla ziyaret ettiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin bu ziyaretlere yönelik görüşlerine “*Safranbolu'daki doğal güzellikleri daha iyi tanımak için*” (K1) ve “*Tarihimizi öğrenmek için*” (E1) ifadeleri örnek olarak gösterilebilir.

Yerel tarih gezisi sırasında öğrencilerin dikkatini çeken unsurlara ilişkin bilgiler: Öğrencilere dördüncü olarak Safranbolu'da bulunan tarihi ve doğal güzellikleri ziyaret ettiklerinde dikkatlerini çeken unsurların neler olduğu sorulmuştur. Öğrencilerin bu soruya ilişkin cevapları Tablo 4'te sunulmuştur:

Tablo 4: Ortaokul öğrencilerinin Safranbolu’da bulunan tarihi ve doğal güzellikleri ziyaret ettiklerinde en çok dikkatlerini çeken unsurlara ilişkin görüşler

Dikkat Çeken Unsurlar	f	%
Yapıların özellikleri	11	64.6
Coğrafi özellikler	3	17.7
Cevapsız	2	11.8
Çok ilgi görmeleri	1	5.9
Toplam	17	100

Tablodan öğrencilerden % 64.6’sının gezi yaptıkları yapıların özelliklerine, % 17.7’sinin coğrafi özelliklere, % 5.9’unun ise bu yerlerin çok ilgi görmelerinin dikkatlerini çektiğini ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Bununla birlikte öğrencilerin % 11.8’inin ise bu soruyu cevapsız bıraktığı görülmektedir. Öğrencilerin en çok yapıların özelliklerine vurgu yapmalarında Safranbolu’nun tarihi yapılarıyla ön plana çıkmasının ve “Dünya Miras Kenti” olarak bilinmesinin etkili olduğu söylenebilir.

Yerel tarih gezisi sürecinde öğrencilerle gerçekleştirilen etkinlikler: Yerel tarih gezisi sürecinde okul dışı öğretimin doğasına uygun olarak gezi öncesinde, gezi sırasında ve gezi sonrasında olmak üzere birtakım etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Bu etkinliklere ilişkin bulgular aşağıda açıklanmıştır:

Gezi öncesinde yapılan etkinliklere ilişkin bilgiler: Öğrencilere gezi öncesinde kavram öğretimi ve bulmaca çözmeye yönelik hazırlanmış, öğrencilerin gezi yapılacak alanda karşılaşması muhtemel olan kavramları içeren çalışma yaprakları uygulanmıştır. İlk etapta gezi süresince öğrencilerin karşısına çıkabilecek çeşitli kavramlarla ilgili hazırlanan “Konuyla İlgili Kavramları Öğreniyorum” çalışma yaprağı öğrencilere verilerek, öğrencilerden; kervansaray, mimar, avlu, cumba, su kemeri, motif, payanda, kubbe, inşa, han, şelale, vadi ve kanyon gibi kavramların anlamlarını sözlükten bulmaları ve çalışma yaprağındaki ilgili bölüme yazmaları istenmiştir. Bu etkinliğe yönelik öğrenci performansları Tablo 5’te sunulmuştur:

Tablo 5: Öğrencilerin kavram öğretimi etkinliğine ilişkin performansları

Öğrenci Performansları	f	%
Tüm kavramların anlamını bulan öğrenciler	10	58.8
En az bir kavramın anlamını bulamayan öğrenciler	7	41.2
Toplam	17	100

Tabloya göre, çalışmaya katılan öğrencilerin % 58.8’inin kendilerine verilen toplam on iki kavramın anlamını sözlükten bularak, çalışma yaprağındaki ilgili yere yazdığı; öğrencilerin % 41.2’sinin ise en az bir kavramın anlamını bulamadığı ortaya çıkmıştır.

İkinci etapta öğrencilere bulmaca çözme etkinliği uygulanmıştır. Etkinlikte öğrencilerden bir önceki çalışma yaprağında sözlükten anlamını bulduğu kavramları sözcük avı üzerinde göstermeleri istenmiştir. Öğrencilerin bu etkinliğe yönelik performansları Tablo 6’da gösterilmiştir:

Tablo 6: Öğrencilerin bulmaca etkinliğine ilişkin performansları

Öğrenci Performansları	f	%
Tüm kavramların yerini doğru bulan öğrenciler	14	82.4
En az bir kavramın yerini bulamayan öğrenciler	3	17.6
Toplam	17	100

Tablodan öğrencilerin % 82.4'ünün sözcük avı içerisindeki on iki kavramın tamamının yerini doğru olarak gösterdiği tespit edilmiştir. Öte yandan öğrencilerin % 17.6'sının ise en az bir kavramın yerini doğru tespit edemediği görülmüştür.

Gezi sırasında yapılan etkinliklere ilişkin bilgiler: Bu etkinlikler kapsamında ilk olarak Cinci Hana gezi düzenlenmiştir. Cinci Han gezisinde uygulanan çalışma yaprağında ilgili mekânın yeri, fiziki özellikleri, kullanım amacı ve mimarisi gibi bilgiye dayalı soruların yanı sıra bu yerin öğrencilerde uyandırdığı duygu, onların gözündeki yeri gibi akıl yürütmeye yönelik sorular bulunmaktadır. Tablo 7, 8 ve 9'da bu çalışma yaprağında yer alan akıl yürütmeye dayalı sorulara ilişkin öğrenci cevapları değerlendirilmiştir:

Tablo 7: Öğrencilerin günümüzde Cinci Han benzeri binaların inşa edilme durumuna yönelik görüşleri

Cevaplar	f	%
Yapılmıyor	15	88.2
Yapılıyor	2	11.8
Toplam	17	100

Tablo 7'de ortaokul öğrencilerinin Cinci Han benzeri binaların günümüzde inşa edilmediğine yönelik görüşleri açıklanmıştır. Buna göre öğrencilerin % 88.2'si günümüzde Cinci Han benzeri binaların yapılmadığını belirtirken, % 11.8'i bu tür binaların halen daha yapılmakta olduğunu belirtmiştir.

Tablo 8: Öğrencilerin günümüzde Cinci Han benzeri binaların inşa edilme amaçlarına yönelik görüşleri

Cevaplar	f	%
Konaklama amaçlı	2	100
Toplam	2	100

Cinci Han benzeri binaların günümüzde de yapıldığını söyleyen iki öğrencinin, bu tarz binaların yapılma gerekçelerine ilişkin bilgiler Tablo 8'de gösterilmiştir. Buna göre öğrenciler günümüzde Cinci Han benzeri binaların konaklama maksadıyla yapıldığını düşünmektedir. Bu düşüncelerini E6: "Yine konaklamak amacıyla daha modern bir şekilde yapılıyor." şeklinde ifade ederken, E7: "Konaklamak için eskisi gibi taşlardan değil betondan yapılıyor." şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 9: Öğrencilerin günümüzde Cinci Han benzeri binaların inşa edilmeme nedenlerine yönelik görüşleri

Cevaplar	f	%
Teknolojinin çok gelişmiş olması	7	46.7
Kullanışlı olmayışı	5	33.3
Çok sayıda tarihi eserin bulunması	3	20.0
Toplam	15	100

Günümüzde Cinci Han benzeri binaların yapılmadığını düşünen öğrencilerin gerekçelerine Tablo 9'da yer verilmiştir. Öğrenciler teknolojinin çok gelişmiş olmasının bina yapım anlayışını değiştirmesinin (% 46.7), günümüzde bu tür binaların gerek ticari gerekse mimari açılarından kullanışlı olmayışının (% 46.7) ve yaşanan çevrede çok sayıda tarihi eser bulunmasının yeni bir tane yapılmasını gerektirmeyişinin (% 20.0) Cinci Han benzeri binaların yapılmamasının nedeni olabileceğini ifade etmişlerdir.

Fotoğraf 1: Cinci Handa öğrenciler çalışma yaprağıyla uygulama yaparken

Fotoğraf 2: Öğrenciler Cinci Handa gezerken

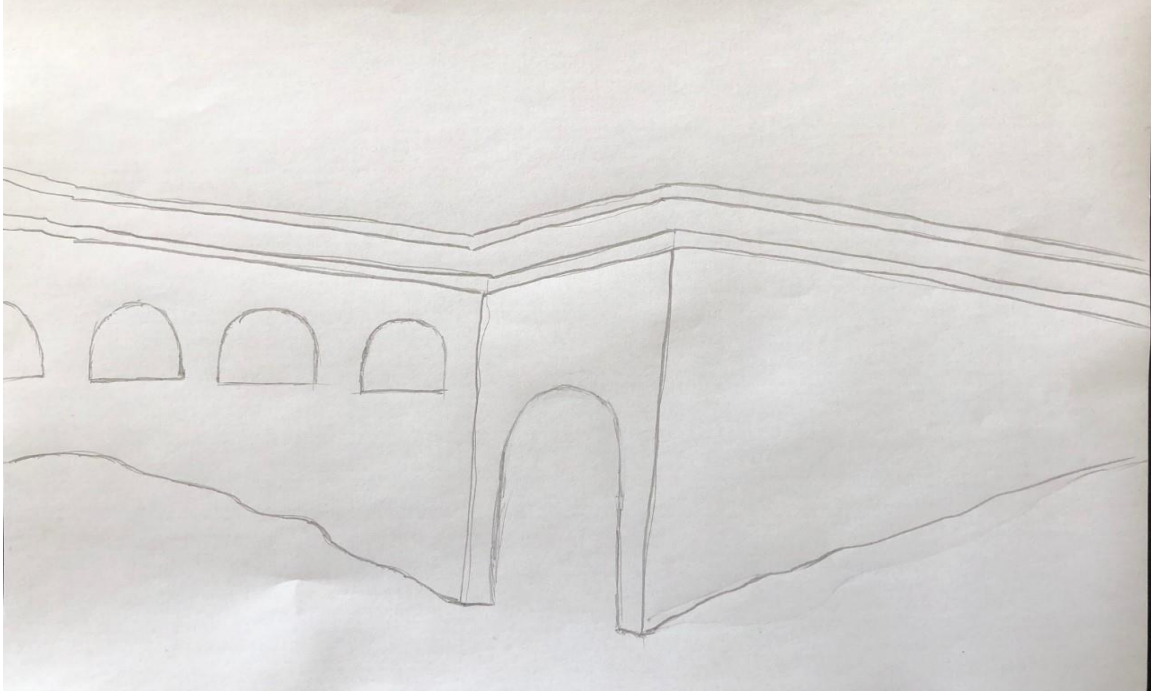

Cinci Han gezisi sonrası ikinci etkinlik olarak İncekaya Su Kemerine gezi düzenlenmiştir. Etkinlik kapsamında öğrencilerden İncekaya Su Kemerini kâğıda çizmeleri ve maketini yapmaları istenmiştir. Öğrenciler tarafından yapılan çizim ve maketlere ait örnek fotoğraflar aşağıda sunulmuştur:

Fotoğraf 3: Öğrenciler İncekaya Su Kemerini çizerken

Fotoğraf 4: Öğrencilerin İncekaya Su Kemeriyile ilgili çizimleri

Fotoğraf 5: Öğrencilerin İncekaya Su Kemerleriyle ilgili yaptıkları maket

Gezi sonrasında yapılan etkinliklere ilişkin bilgiler: Bu aşamada öğrencilerin gezi sürecinde tuttukları günlükleri incelenmiştir. Öğrencilerin tuttukları günlüklerde değindikleri hususlardan bazıları aşağıda paragraflar halinde açıklanmıştır:

K1: “Bugün Safranbolu’yu gezdik. Cinci Han’ı ve İncekaya Su Kemerini gördük. Cinci Han 1645 tarihinde Hüseyin Efendi tarafından yapılmış. İncekaya Su Kemeri ise üzerinden suyun geçtiği bir köprü. 5 küçük, 1 büyük penceresi var. Safranbolu’da buna benzer bir sürü tarihi yapı var. Bu geziyi düzenleyen öğretmenimize teşekkür ederim.”

K7: “Gezi boyunca çok eğlendim. Hem tarihi yerlerin birçoğunu yakından gördüm hem de öğretmenimin anlattıkları sayesinde konuyu daha iyi anlamış oldum. Gezi boyunca bol bol fotoğraf çektim ve bu fotoğrafları ailemle paylaştım. Cinci Han ve İncekaya Su Kemerine ilk defa gittim. Çok heyecanlıydım. İncekaya Su Kemerinin üzerinde yürümeyi çok isterdim ama güvenlik nedeniyle buna izin verilmiyormuş.”

E1 : “İlk durağımız Cinci Han oldu. Hanın çoğu bölümünü gezdik. Öğretmenimizin verdiği çalışma yapraklarını burada doldurduk. Handaki gözetleme kulesine çıktık. Turizm rehberi hanın tarihçesi ve yapısı hakkında bize detaylı bilgi verdi. Handa sergilediğimiz drama çok eğleneliydi. İkinci durağımız ise İncekaya Su Kemeri idi. Sanki kale duvarı gibi bir duvarı vardı ve bu duvarın üzerinden su geçiyordu. Duvarın içerisinde 5 küçük, 1 de büyük kemer vardı.”

E7: “İlk olarak Cinci Hana gittik. Orası tamamen taştan yapılmıştı. Hanın bölümlerini gezdik. Eskiden ahır olarak kullanılan kısım günümüzde restoran olarak hizmet veriyormuş. İncekaya Su Kemerinde ise incecik bir suyuyla karşılaştık. Eskiden su, bu yolla taşınıyormuş.”

E8 : “İlk olarak Cinci Han’a gittik. Hanın bir sürü bölümleri var. İçerisinde girdiği andan itibaren insan huzur buluyor. Çalışma yaprağımıza bu yapının krokisini çizdik. Sonrasında ise İncekaya Su Kemerine geçtik. Karakalemle su kemerini resmettik. Maketini yaptık. Kısacası sınıf olarak çok güzel bir anımız oldu.”

E10: “Geziye başlamadan önce göreceğim yerler için çok heyecanlıyım. Hayatımda en çok Cinci Han’ına gitmek isterdim ve öğretmenim sayesinde orayı da görmüş oldum. Hayatımın en mutlu gününü yaşadım. Sana çok teşekkür ederim hocam.”

Gezi günlükleri genel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin yerel tarih gezisinden oldukça hoşnut oldukları görülmektedir. Öğrencilerin gezilen mekanları nitelikli bir şekilde gözlemledikleri ve bunlarla ilgili çeşitli yorumlar geliştirdikleri söylenebilir.

Öğrencilerin gezi sürecinde yapılan yerel tarih etkinliklerine ilişkin görüşleri: Gezinin tamamlanmasının ardından sürece yönelik izlenimlerini öğrenmek amacıyla öğrencilere çeşitli sorular yöneltilmiştir. Öğrencilerin bu sorulara verdikleri cevaplar aşağıda açıklanmıştır:

Tablo 10: Öğrencilerin gezi esnasında neler yaptıklarına ilişkin görüşleri

Cevaplar	f	%
Tarihi ve doğal güzelliklerin görülmesi	10	58.8
Oyun oynanması	4	23.5
Fotoğraf çekilmesi	3	17.7
Toplam	17	100

Öğrencilerin gezi esnasında neler yaptıklarına dair görüşleri incelendiğinde; öğrencilerin % 58.8’i tarihi ve doğal güzellikleri gördüklerini, % 23.5’i gezi esnasında oyun oynadıklarını, % 17.7’si ise gezi yaptıkları yerlerin fotoğraflarını çektiklerini belirtmiştir.

Öğrencilerin gezi yaptıkları yerleri tekrar ziyaret etme isteklerine ilişkin görüşleri: İkinci olarak öğrencilere gezi yaptıkları yerleri tekrar ziyaret etmek isteyip istemedikleri sorulmuştur. Öğrencilerin tümünün buna olumlu baktıkları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin gerekçeleri ise Tablo 11’de gösterilmiştir:

Tablo 11: Öğrencilerin gezi yapılan yerleri tekrar ziyaret etme gerekçelerine ilişkin görüşleri

Cevaplar	f	%
Bilgilerini tazeleme	7	41.2
Eğlenerek öğrenme	6	35.3
İlgi çekici olması	4	23.5
Toplam	17	100

Tablo 11’e göre öğrencilerin % 41.2’si gezi mekanlarına ilişkin bilgilerini tazelemek amacıyla aynı yerlere tekrar gitmeyi düşündüklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin % 35.3’ü eğlenerek öğrendikleri için tekrar bu mekanları ziyaret etmek istediklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin % 23.5’i ise gezi yaptıkları alanları çok ilgi çekici buldukları için tekrar bu mekanları ziyaret gitmeyi istediklerini ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin yerel tarih gezisinin kendilerine hangi yönde katkı yaptığına ilişkin görüşleri: Üçüncü olarak öğrencilere yerel tarih gezisinin kendilerine ne gibi katkılarının olduğu sorulmuştur. Öğrencilerin soruya verdikleri cevaplar Tablo 12’de ele alınmıştır:

Tablo 12: Öğrencilerin yerel tarih gezisinin kendilerine yaptığı katkılara ilişkin görüşleri

Cevaplar	f	%
Daha çok bilgi öğrenme	11	64.7
Bilgilerin kalıcı hale gelmesi	6	35.3
Toplam	17	100

Tablodan da anlaşıldığı gibi öğrencilerin tamamı yapılan yerel tarih gezisinin kendilerine olumlu yönde katkıda bulunduğunu belirtmişlerdir. Öğrenciler özellikle konu alanına yönelik bilgiler öğrenmede (% 52.9) yerel tarih gezisini faydalı bulduklarını, ayrıca bu etkinliğin öğrendikleri bilgileri daha kalıcı hale getirdiğine inandıklarını (% 35.3) ifade etmişlerdir.

Öğretmenin gezi sürecine yönelik görüşleri: Araştırmanın dördüncü sorusu kapsamında öğretmenin gezi sürecine yönelik görüşleri alınmıştır. Öğretmen ilk olarak, öğrencilerin gezi öncesindeki genel durumuna ilişkin düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir: “*Öğrencilerin tamamı ilk kez sınıf arkadaşlarıyla birlikte toplu halde bir etkinliğe katılacağı için çok heyecanlıydı. Gezinin planlanma aşamasından itibaren bu heyecan artarak devam etti. Öğrencilerimiz çevremizde yer alan çoğu tarihi ve doğal güzellikten habersiz*”. Buna göre, öğrencilerin bu tür bir etkinliğe ilk defa katılacak olmaları gezinin en büyük avantajı iken, öğrencilerin yaşadıkları çevreyi yeterince tanımamaları ise onlar adına kayda değer bir eksiklik olarak değerlendirilebilir.

Öğretmen daha sonra gezi sürecine ilişkin de birtakım değerlendirmelerde bulunmuştur. Öğretmen; “*Cinci Han ve İncekaya Su Kemerindeki etkinliklerimiz, drama ve çizimler, anı ölümsüzleştirmek adına yaptığımız öz çekimler son derece keyifliydi. Gezimizin sonunda öğrencilerimiz çektikleri fotoğrafları velileriyle paylaşırken oldukça eğlendiler.*” şeklinde bir değerlendirme yapmıştır. Bu ifadelerle göre, öğrencilerin gezi öncesinde yaşadıkları heyecanın olumlu yönde devam ettiği ve yapılan gezilerden memnuniyet duydukları yorumu yapılabilir.

Yapılan gezilerin yararını ise öğretmen şu şekilde açıklamıştır: “*Öğrencilerin çoğu yakın çevrelerindeki tarihi yerler ve nesneler hakkında bilgi sahibi oldular. Ayrıca Sosyal Bilgiler dersi, daha eğlenceli ve anlaşılır, gündelik hayatla doğrudan ilişkilendirilebilen bir hâl aldı. Son olarak, öğrencilerimiz bugüne kadar sınıf arkadaşlarıyla beraber, hiçbir gezide yer almadıkları için bu duygunun hazzını yaşadılar*”. Bu durum öğrencilerle birlikte yapılan yerel tarih etkinliklerinin, öğrencilerin hem yaşadıkları çevreyi tanıma, hem dersi sevme hem de onlar adına sınıf içi bir birliktelik oluşturma noktasında pek çok konuda fayda sağladığını göstermektedir.

Son olarak “gezi öncesi alınacak, bir sürü prosedür içeren izinler ve karşılaşılan mevzuatsal zorluklar” ile “bazı öğrenci velilerinin çocuklarının okul dışına çıkmasına/çıkarılmasına karşı olmaları” öğretmen tarafından gezi sürecinde yaşanan sorunlar olarak belirtilmiştir. Ayrıca öğretmen, tekrar yerel tarih gezisi düzenleyebileceğini fakat bu gezinin “daha uzun süreli ve daha çok etkinlik içeren bir gezi” olacağını ifade etmiştir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Ortaokul 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde yerel tarih gezisi kapsamında yapılan etkinliklere yönelik öğrenci ve öğretmen görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada ulaşılan sonuçlar aşağıda tartışılmıştır:

Bulgulardan öğrencilerin çoğunluğunun Safranbolu’daki tarihi ve doğal güzelliklerden İncekaya Su Kemerini bildikleri anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra Cinci Han, Bulak Mağarası, Cam Teras ve Tarihi Safranbolu Evleri de öğrenciler tarafından bilinen diğer tarihi ve doğal güzelliklerimizdir. Öğrencilerin çoğunun İncekaya Su Kemerini en az bir defa ziyaret etmesine karşın, önceden Cinci Hanı hiç ziyaret etmemeleri dikkat çekmektedir. Öğrencilerin bu ziyaretlerde asıl amaçlarının tarihi ve doğal güzellikleri tanımak olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte bir kısmının Karabük bir kısmının da Safranbolu şehir merkezinde yaşamalarına, Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında önerilmesine ve programda uygun kazanımlar bulunmasına rağmen (MEB, 2005) öğrencilerin önceki öğrenim yaşamlarında hiçbirinin bu mekânları okul gezisiyle gezmemeleri üzerinde durulması gereken ilginç bir durumdur. Öte yandan öğrencilerin bireysel olarak yaptıkları gezilerde dikkatlerini çeken en önemli unsurun yapıların özellikleri olduğu vurgulanması gereken bir

diğer husustur. Buradan hareketle öğrencilerin Safranbolu’da yerel tarih kapsamında gidilebilecek bir kısım yerlerle ilgili kısmî farkındalık sahibi oldukları ancak öğretim programı doğrultusunda hazırlanan, planlı, okul dışı öğretimin amaçlarına uygun bir yerel tarih gezisine ihtiyaç duydukları söylenebilir.

Yerel tarih gezisi sürecinde öğrencilerle Cinci Han ve İncekaya Su Kemerini ziyaret edilmiştir. Ziyaretler esnasında sözlük çalışması yapma, bulmaca çözme, drama oynama, karakalem resim çizme, maket/model tasarımı yapma ve gezi günlüğü tutma gibi etkinlikler yerel tarih çalışmalarında işe koşulmuştur. Demircioğlu’nun da belirttiği gibi (2010) yerel tarih çalışmalarında drama ve rol oynama gibi etkinliklerin yanı sıra çalışma yapraklarına dayalı etkinlikler de yapılabilmektedir. Bu bağlamda araştırmada kullanılan etkinliklerin yerel tarihin doğasına uygun olduğu söylenebilir.

Yerel tarih gezi sürecine ilişkin öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin çoğunluğunun geziyle ilgili olumlu bir izlenime sahip oldukları görülmektedir. Özellikle gezi günlüklerinin analizi bu yorumu ispatlar niteliktedir. Öğrencilerin yapılan etkinliklere yönelik duygu ve düşünceleri incelendiğinde tümünün bu etkinliklerden memnun kaldığı, etkinlikler sayesinde birçok yeni bilgi edindiği ve sınıfça güzel bir gün geçirdiği tespit edilmiştir.

Bulgulardan öğrencilerin çoğunluğunun yerel tarih gezisinin tarihi ve doğal güzellikleri görmek amacıyla yapıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin tamamı bu tür gezilerin tekrarının olması halinde yeniden katılacaklarını ifade etmiştir. Bunun nedeni olarak öğrenciler mekânlara ilişkin bilgileri tazelemek ihtiyacını gerekçe olarak göstermişlerdir. Öğrencilerin çoğunluğu yerel tarih gezisinin konu alanına yönelik bilgiler öğrenmede kendilerine katkı sağladığını belirtmişler, ayrıca bilgilerin kalıcı hale gelmesine yardımcı olduğunu da ifade etmişlerdir. Ayrıca eğlenerek öğrenmenin kendilerine olumlu yönde katkıda bulunduğunu da vurgulamışlardır.

Öğrencilerin yerel tarih gezisine yönelik görüşleri değerlendirildiğinde, elde edilen sonuçların yapılan araştırmalarla benzerlik taşıdığı söylenebilir. Avcı, Akçalı ve Aslan (2016), Gökkaya ve Yeşilbursa (2009), Işık (2008), Tunç Şahin (2011) ile yaptıkları araştırmalarda yerel tarih öğretiminde uygulamalı yöntemin kullanılmasının öğrenci başarısını artırdığı ve öğrenciler tarafından elde edilen bilginin daha kalıcı hale geldiği sonucuna ulaşmıştır. Yine Avcı, Akçalı ve Aslan (2013) ile Tunç Şahin (2011) yaptıkları araştırmalarda uygulamalı yerel tarih öğretimi sonrası öğrencilerin derse karşı tutumlarının olumlu yönde değiştiği, yapılan etkinliklerden keyif aldıkları, yaşayarak öğrenmenin farkına vardıkları sonuçlarına ulaşmıştır. Bu araştırmada da öğrenciler uygulamalı yerel tarih gezisinin kendilerine konu alanı öğretimi, bilgilerin kalıcı hale gelmesi, eğlenerek öğrenme ve derse karşı ilgiyi artırma hususunda olumlu bir etki yaptığı belirlenmiştir. Buradan hareketle öğretim programı doğrultusunda yapılan uygulamalı yerel tarih gezilerinin bireysel gezilere oranla öğrencilerin öğrenmesini olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Bulgulardan öğretmenin de yerel tarih gezisi sürecine ilişkin çeşitli değerlendirmeler yaptığı anlaşılmaktadır. Öğretmene göre öğrenciler, daha önce bu tarz bir etkinliğine katılmadıkları için heyecanlandılar. Çevrelerinde bulunan birçok tarihi ve doğal mekânla ilgili nitelikli bilgiye de sahip değildiler. Öte yandan öğrenciler yerel tarih gezisinden büyük keyif almışlar, gezi yapılan mekânlara ilişkin daha nitelikli bilgi sahibi olmuşlar ve derse karşı ilgilerini artırmışlardır. Öğretmenin şikayetçi olduğu en önemli sorun ise gezi öncesi yaşanan prosedürler ve bazı velilerin geziye ilişkin olumsuz tutumları olmuştur ki bu durum alanda yapılan diğer çalışmalarda da vurgulanan bir sınırlıktır. Ayrıca bürokratik sorunların, velilerin bu tür etkinliklere karşı olumsuz bakış açısının ve kısıtlı zamanda fazla iş yapma zorunluluğunun gezi planlama sürecini zorlaştıran faktörler olduğu bilgisine ulaşılmıştır ki bu durum yerel tarih özelinde okul dışı öğretimle ilgili yapılan çeşitli araştırmalarda da (Avcı, Akçalı, 2015; Çengelci, 2013; Göç, 2008; Öner, 2015; Safran ve Ata, 1998) vurgulanan bir husustur.

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak şu önerilerde bulunulabilir:

- Sosyal Bilgiler dersinde yerel tarih kullanımına yönelik uygulamalı araştırmaların sayısı artırılmalı, öğretim programı doğrultusunda farklı sınıf düzeylerine yönelik örnek uygulamalar yapılmalıdır.
- Bu araştırmaya temel olan gezi Safranbolu ilçesindeki iki mekânda gerçekleştirilmiştir. İleriki araştırmalarda bu mekân sayıları artırılabilir, gezi süreci daha kapsamlı hale getirilebilir.
- Yerel tarih özelinde okul dışı Sosyal Bilgiler öğretimini engelleyen etmenlerin (bürokratik işlemler, prosedürler, zaman kısıtlaması vb.) mümkün olduğunca en aza indirilmesi gerekir.
- Alt sınıf düzeylerinde de yerel tarih gezileri yaptırmak için öğretmenler özendirilmeli, kendilerine gerekli imkânlar sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Aktekin, S. (2001). İngiliz tarih eğitiminde yerel tarihin yeri. F. Çelebi (Ed) içinde, *Yerel Tarihçilik, Kent, Sivil Girişim-Yerel Tarih Grupları Deneyimi* (ss. 205-212). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Aktekin, S. (2009). Lise öğrencilerinin Tarih derslerinde yerel tarih konularının öğretilmesiyle ilgili görüşleri. *Milli Eğitim*, (182), 331-352.
- Aktekin, S. (2010). Ortaöğretim Tarih eğitiminde yerel tarihin yeri ve önemi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi*, 6 (1), 86-105.
- Altın, B. N. ve Demirtaş, S. (2014). Sosyal Bilgiler dersinde sınıf dışı eğitim etkinlikleri. M. Safran (Ed) içinde, *Sosyal Bilgiler Öğretimi* (ss.509-544). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Arslan, İ. (2015). *Sosyal Bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının kullanımına ilişkin öğretmen tutumları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Aslan, E. (2000). Yerel tarihin tanımı, gelişimi ve değeri. Z. A. Kızılyaprak (Yay. Haz.) içinde, *Tarih Yazımında Yeni Yaklaşımlar - Küreselleşme ve Yerelleşme* (ss.195-204). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Avcı, Akçalı, A. (2015). Kuram ve uygulamada sınıf dışı tarih öğretimi algısı: Öğretmen ve aday öğretmen görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 40 (181), 117-137.
- Avcı, Akçalı, A. ve Aslan, E. (2007) Yerel tarih ve tarih öğretimindeki rolü. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (21), 80-88.
- Avcı, Akçalı, A. ve Aslan, E. (2013). Tarih derslerinin yerel tarihe ve kaynaklarına dayalı etkinlikler aracılığıyla işlenmesinin öğrencilerin derse yönelik tutumlarına etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (14), 141-174.
- Avcı, Akçalı, A. ve Aslan, E. (2016). Tarih öğretiminde yerel tarih kullanımının akademik başarıya ve tarihsel düşünme becerilerine etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36 (2), 375-397.
- Aydın, M., Dündar, R. ve Kaya, F. (2016). Yerel tarih etkinlikleriyle Sosyal Bilgiler öğretimi. R. Sever, M. Aydın ve E. Koçoğlu (Ed) içinde, *Alternatif Yaklaşımlarla Sosyal Bilgiler Eğitimi* (ss.523-538). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Balaban, S. (2015). *Güre kazası: Dikey boyutta bir yerel tarih araştırması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Beem, R. R. (1994). *Using local history in the secondary school social studies curriculum*. Unpublished PhD dissertation. Department of History Illinois State University, Illinois.
- Bilicioğlu, H. (2017). *Ortaokul öğrencilerinin yerel tarih öğretimine ilişkin görüşleri: Safranbolu örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Çengelci, T. (2013). Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sınıf dışı öğrenmeye ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(3), 1823-1841.
- Danacıoğlu, E. (2001). *Geçmişin İzleri - Yanıbaşımızdaki Tarih İçin Bir Kılavuz*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Demircioğlu, İ. H. (2010). *Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Dilek, G. (2016). 5.Sınıf öğrencileriyle kadın sporcular üzerine bir sözlü ve yerel tarih çalışması. *Eurasian Journal of Educational Research*, (63), 89-114.
- Eyryce, N. (2005). *Tarih eğitiminde yerellik 1922-1950 döneminde Menemen Kazası*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Göç, N. (2008). *Yerel tarih konularının Sosyal Bilgiler derslerinde uygulanması; karşılaşılan güçlükler ve çözüm önerileri (Yozgat örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Gökkaya, A. K. ve Yeşilbursa, C. C. (2009). Sosyal Bilgiler öğretiminde tarihi yerlerin kullanımının akademik başarıya etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7 (2), 483-506.
- Işık, H. (2008). İlköğretimde Tarih konularının yerel tarih ile ilişkilendirilmesinin öğrenci başarısına etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1 (4), 290-310.
- İlyasoğlu, A. (2001). Yerel tarih gruplarıyla tanışırken: konular ve sorular. F. Çelebi (Ed) içinde, *Yerel Tarihçilik, Kent, Sivil Girişim-Yerel Tarih Grupları Deneyimi* (ss.37-42). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Kaya, B. ve Sönmez, Ş. (2015). Siyah-beyaz fotoğraflarla Karadeniz Ereğli - sözlü tarih çalışmasının yerel tarih ve kültür dersi (seçmeli) kapsamında değerlendirilmesi. *Journal of Educational Science*, 3 (4), 1-16.
- Kaymakçı, S. (2009). Yeni Sosyal Bilgiler programı neler getirdi? *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (Prof. Dr. Reşat Genç'e Armağan Özel Sayısı), 1530-1545.
- Malkoç, S. ve Kaya, E. 2015. Sosyal Bilgiler öğretiminde sınıf dışı okul ortamlarının kullanımı. *İlköğretim Online*, 14 (3), 1079-1095.
- Metin, B. ve Oran, M. (2014) İlköğretim Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ders içi yerel tarih konusundaki faaliyetleri Uşak ili örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (1), 204-216.
- Miles, M.B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded source book*.

Thousand Oaks, California: SAGE Publications, Inc.

- Milli Eğitim Bakanlığı. (MEB). (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi 4-5. sınıflar öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Ornstein, A.C ve Hunkins, F.P. (2014). *Eğitim programı*. (Çev. Asım Arı). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Öner, G. (2015). Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin okul dışı tarih öğretimine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Türk Tarih Eğitimi Dergisi/Turkish History Education Journal*, 4 (1), 89-121.
- Örten, H. (2008). *Yerel Tarih konularının Sosyal Bilgiler üniteleri ile ilişkilendirilmesine yönelik bir çalışma (Tokat örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Özer, E. (2012). *Sosyal Bilgiler dersinde yerel ve sözlü tarih etkinliklerinin programlanması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Özer, S. (2014). *Selendi kazası (dikey boyutta bir yerel tarih çalışması)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Patton. M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. M. Bütün, S. Beşir Demir (Çev. Ed.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Safran, M. ve Ata, B. (1998). Okul dışı Tarih öğretimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 87-94.
- Şahin, K. (2014). *Çivril (dikey boyutta bir yerel tarih çalışması)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Şimşek, A. ve Kaymakçı, S. (2015). Okul dışı sosyal bilgiler öğretiminin tanımı, amacı ve kapsamı. A. Şimşek ve S. Kaymakçı (Ed) içinde, *Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretimi* (ss.1-14) Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tugay, B. (2004). *Tarih eğitiminde yerel tarih araştırmalarının yeri: Fethiye örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Tunç Şahin, C. (2011) Yerel tarih uygulamalarının başarıya ve öğrenci ürünlerine etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4 (16), 453-462.
- Yeşilbursa, C. C. (2008). Sosyal Bilgiler öğretiminde tarihi yerlerin kullanımı. *TÜBAR*, (23), 209-222.
- Yeşilbursa, C. C. (2015). Okul dışı Sosyal Bilgiler öğretiminde yerel tarih. A. Şimşek ve S. Kaymakçı (Ed) içinde, *Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretimi* (ss.143-170) Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.